

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТА РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«НАУКОВО – ДОСЛІДНИЦЬКА ПРАКТИКА»

(для студентів 5 курсу денної форми навчання
спеціальності 8.03050401 – «Економіка підприємства»)

Програма навчальної дисципліни та робоча програма навчальної дисципліни «Науково – дослідницька практика» (для студентів 5 курсу денної форми навчання спеціальності 8.03050401 – «Економіка підприємства») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: С. Ю. Юр'єва. – Х.: ХНАМГ, 2013. – 19 с.

Укладач: С. Ю. Юр'єва

Рецензент: доц., к.е.н. Є. Ю. Гайко

Програми побудовані за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Рекомендовано кафедрою економіки будівництва.

(протокол № 1 від 28.09.2012)

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП.....	4
1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	5
1.1. Загальні положення.....	5
1.2. Характеристика науково-дослідницької практики.....	6
1.3. Права і обов'язки студента-практиканта.....	8
1.4. Підведення підсумків практики, критерії оцінки результатів практики.....	9
1.5. Оформлення звіту.....	11
2. ПРОГРАМА НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРАКТИКИ МАГІСТРІВ.....	13
2.1. Зміст практики.....	15
Додаток А.....	17
Додаток Б.....	18

ВСТУП

Економічні перетворення у суспільстві визначили не лише нову мету освіти – розвиток особистості, яка здібна до самовираження, у той же час молодим фахівцям необхідно навчитися самостійно ставити задачі і знаходити шляхи їх вирішення, що в свою чергу обумовило зміну пріоритетів професійної підготовки. Сьогодні ВНЗи повинні формувати висококваліфікованих спеціалістів, які підготовлені для здійснення до різних видів економічної діяльності, яка потребує поглибленої фундаментальної та спеціальної підготовки. Зміна пріоритетів професійної підготовки спричинила необхідність вирішення нових задач, пов'язаних зі зміною змісту та технології професійної підготовки магістрів з економіки підприємства.

Відповідно до "Державного стандарту освіти" в Україні обов'язковим елементом освітньо-професійної підготовки студентів навчальних закладів усіх рівнів акредитації є практична підготовка, яка повинна відповідати освітньо-професійній програмі підготовки фахівця, а також враховувати специфіку галузей економіки, в яких працюватиме випускник після закінчення навчання.

Практична підготовка є цілісним процесом, який передбачає безперервність та послідовність отримання необхідного обсягу практичних знань та вмінь відповідно до різних освітньо-кваліфікаційних рівнів: бакалавр, спеціаліст, магістр. Формування умінь і навичок забезпечують семінарські, практичні заняття, самостійна робота студентів та комплекс різновидів практик, пріоритетною метою яких є розвиток студентів та набуття ними професійних навичок та вмінь.

Однією з провідних частин наскрізної практичної підготовки студентів вищого навчального закладу є науково-дослідна практика магістрів.

Програму науково-дослідної практики розроблено відповідно до комплексу галузевих стандартів вищої освіти зі спеціальності «Економіка підприємства»: освітньо-кваліфікаційних характеристик та освітньо-професійних програм. Вона містить характеристику основних компонентів науково-дослідної практики, і є основним навчально - методичним документом, який регламентує діяльність керівників практики від ВНЗ і студентів-практикантів.

1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ПІДГОТОВКИ

1.1. Загальні положення

У відповідності до вимог кваліфікаційної характеристики спеціальності „Економіка підприємства” студенти - магістри повинні придбати практичні навички за спеціальністю. З цією метою в навчальному плані передбачене проведення науково – дослідної практики.

Науково-дослідна діяльність є творчим процесом, який вимагає відповідної організації дослідницької праці, володіння сучасними інформаційними технологіями у сфері своєї професійної діяльності, культурою мислення, письмової та усної мови. Саме тому науково-дослідницька підготовка магістрів включає в себе не тільки виконання і захист студентом магістерської дисертації, але і вивчення спеціальних навчальних курсів і програм науково-дослідницького характеру. Додатковими формами підготовки студентів до науково-дослідницької діяльності в рамках навчального процесу є виконання тематичних завдань дослідницького характеру, підготовка наукових рефератів, участь у науково-практичних конференціях, проходження науково-дослідницької практики та ін. Загальна мета всіх форм організації науково-дослідницької підготовки - розвиток загальнонаукової та професійної, в певній сфері наукової діяльності, компетенції студентів.

Науково-дослідна практика є важливою ланкою в підготовці магістра. Знайомство з основними поняттями науково-дослідницької роботи, вивчення проблем сучасної науки, самостійне виконання окремих розділів тематичного дослідження, обмеженого, як правило, рамками конкретної наукової проблеми магістерської роботи, сприяє підвищенню компетенції студентів при організації майбутньої наукової діяльності.

Практична підготовка студентів є складовою частиною освітнього процесу і спрямована на оволодіння студентами системою професійних вмінь та навичок, первинним досвідом професійної діяльності і має сприяти саморозвитку студента.

Практична підготовка студентів на кожному з освітньо-кваліфікаційних рівнів з фаху “Економіка підприємства” зорієнтована на виконання загальних фахових функцій та формування передбачених варіативними частинами освітньо-кваліфікаційних характеристик умінь, практичне використання знань, набутих у відповідності до освітньо-професійних програм. Практична підготовка має сприяти глибшому засвоєнню студентами дисциплін, що вивчалися, спонукає ґрунтовно вивчати законодавчі акти з питань економічних відносин, спеціальні наукові видання, у яких розглядаються окремі питання цих відносин за умов ринкової економіки, методичні розробки, навчально-методичні матеріали.

Цілями практичної підготовки є поглиблення та закріплення набутих теоретичних знань з основних професійно-орієнтованих дисциплін, опанування сучасних методик наукового дослідження, виховання потреби систематичного оновлення та творчого застосування набутих знань в науково-педагогічній

діяльності; формування вмінь проводити наукові дослідження за різними напрямками.

Термін та тривалість проведення науково-педагогічної практики студентів регламентуються навчальними планами ХНАМГ з підготовки фахівця зі спеціальності “Економіка підприємства”.

Виходячи з вимог галузевого стандарту вищої освіти та варіативної компоненти освітньо-кваліфікаційної характеристики, підготовка магістра поряд з формуванням знань та вмінь із аналізу господарської діяльності, розрахунку економічної ефективності, запровадження режимів економії використовуваних у виробництві ресурсів під час практики повинен поглибити і розвинути уміння щодо визначення напрямів розвитку підприємства, здійснювати пошук засобів їх реалізації, а також оптимізувати зміст прогнозів і планів з метою вибору альтернатив. Крім аналітичної, планової, організаційної, обліково-статистичної, контрольної, інформаційної функцій, він повинен бути підготовленим до виконання навчально-методичної та науково-дослідної функцій.

1.2. Характеристика науково-дослідницької практики

Науково-дослідну практику студенти освітньо-кваліфікаційного рівня „магістр” проходять у 14-му триместрі на кафедрі економіки будівництва ХНАМГ без відриву від навчання.

Метою науково-дослідницької практики є формування у магістрів загальнокультурних, особистих і професійних компетенцій, спрямованих на закріплення та поглиблення теоретичної підготовки, оволодіння вміннями та навичками самостійно ставити завдання, аналізувати отримані результати і робити висновки, придбання та розвиток навичок ведення науково-дослідницької роботи.

Цілями науково-дослідницької практики є придбання магістрантами знань і вмінь, необхідних для виконання науково-дослідницької роботи з економіки.

У процесі проходження практики магістрант повинен отримати знання, придбати навички та вміння для вирішення наступних завдань:

- формулювання цілей і постановка задач дослідження;
- складання плану науково-дослідницької роботи;
- виконання бібліографічної роботи і патентного пошуку із залученням сучасних інформаційних технологій;
- вибір необхідних методів наукового дослідження, модифікація і вдосконалення існуючих та розробка нових методів виходячи з конкретних завдань наукового дослідження;
- обробка, аналіз та інтерпретація отриманих результатів дослідження з урахуванням наявних літературних даних;
- подання підсумків виконаної роботи у вигляді звіту, реферату та наукової статті, оформлених згідно з прийнятими вимогами із залученням сучасних засобів редагування і друку.

Магістри за напрямом підготовки 8.03050401 - „Економіка підприємства” в результаті проходження науково-дослідницької практики, згідно із завданнями професійної діяльності та цілями основної освітньої програми, повинні опанувати наступними *компетенціями*:

- здатністю узагальнювати і критично оцінювати результати, отримані вітчизняними і зарубіжними дослідниками;
- виявляти і формулювати актуальні наукові проблеми;
- здатністю обґрунтовувати актуальність, теоретичну і практичну значимість обраної теми наукового дослідження;
- здатність проводити самостійні дослідження відповідно до розробленої програми;
- здатністю представляти результати проведеного дослідження у вигляді наукового звіту, статті або доповіді.

У завдання науково-дослідницької практики входить формування навичок проведення науково-дослідницької роботи і розвиток наступних умінь:

- вести пошук джерел літератури з залученням сучасних інформаційних технологій;
- формулювати і вирішувати задачі, що виникають в процесі виконання науково-дослідницької роботи;
- адекватно вибрати відповідні методи дослідження виходячи із завдань теми магістерської роботи;
- застосовувати сучасні інформаційні технології при організації та проведенні наукових досліджень;
- здійснювати підбір необхідних матеріалів для виконання випускної кваліфікаційної роботи;
- проводити статистичну обробку експериментальних даних, аналізувати результати і представляти їх у вигляді завершених науково-дослідницьких розробок (звіту за науково-дослідницької роботи, тез доповідей, наукової статті).

Зміст науково-дослідницької практики орієнтован на оволодіння магістрантом сучасної методології наукового дослідження, у тому числі в області вивчення соціально-економічних процесів і умінням застосувати її при роботі над обраної теми магістерської роботи; ознайомлення з усіма етапами науково-дослідницької роботи: постановка задачі дослідження, літературна опрацювання проблеми з використанням сучасних інформаційних технологій (електронні бази даних, Internet); вивчення і використання сучасних методів збору, аналізу, моделювання та обробки наукової інформації виконання піонерних досліджень динаміки змін мінімум за останні 3 роки ситуації на галузевому ринку; аналіз отриманого матеріалу, використання сучасних методів досліджень, їх вдосконалення і створення нових методів; формулювання висновків за підсумками досліджень, оформлення результатів роботи; оволодіння вмінням науково-літературного викладу отриманих результатів; оволодіння методами презентації отриманих результатів

дослідження та розробка пропозицій щодо їх практичного використання з використанням сучасних інформаційних технологій.

В процесі науково-дослідницької практики передбачається:

- вивчення літературних джерел (наукові монографії, статті, доповіді, методична література, звіти про виконання науково-дослідних робіт і т.п.) по напряму навчання та темі магістерської роботи;
- систематизація та структурування інформації;
- участь у наукових конференціях, підготовка тез виступів і доповідей;
- підготовка наукових статей по темі магістерської роботи;
- отримання навичок оформлення наукових робіт.

Науково-дослідну практику студенти магістратури проходять на базі випускної кафедри. Безпосереднє навчально-методичне керівництво і контроль за організацією науково-дослідної практики студентів від академії здійснюють досвідчені викладачі кафедри економіки будівництва.

Обов'язки керівника наукової практики полягають у:

- проведенні комплекс організаційних заходів перед початком практики, забезпеченні студентів необхідними документами;
- забезпеченні індивідуальними завданнями науково-дослідного характеру;
- проведенні регулярних (згідно зі складеним і затвердженим графіком) консультацій щодо проходження практики та оформлення звітів з практики;
- контролюванні якості і повноти освоєння програми практики, дотримання термінів виконання завдань з практики, їх корегуванні при необхідності та складанні звітів;
- контролі своєчасності складання звіту про практику, організації його перевірки, наданні оцінки проходженню практики студентами та допуску звітів з практики до захисту;
- залученні студентів до підготовки і проведення різних заходів (нарад, конференцій, семінарів тощо);
- контроль за виконанням як окремих завдань, так і всієї програми практики в цілому, надання студенту допомоги в удосконаленні і поглибленні знань із спеціальних дисциплін, консультування з усіх питань, що виникають у ході практики;
- перевірка його звіту про практику, складання відгуку про результати проходження практики студентом (додаток А).

1.3. Права і обов'язки студента-практиканта

Під час проходження практики студент *має право*:

- користуватись необхідною інформацією, яка входить до складу науково-методичного комплексу дисциплін, що викладаються на кафедрі;
- збирати необхідні матеріали для науково-дослідної роботи.

Основні *обов'язки* студентів-практикантів при проходженні практики:

- проходити практику в навчальному закладі відповідно до отриманих завдань у режимі роботи відповідних підрозділів підприємства;

- регулярно відвідувати керівника практики у дні його консультацій на кафедрі;
- у повному обсязі виконувати всі завдання, які передбачені програмою практики;
- нести повну відповідальність за виконану роботу та її результати такою ж мірою, як і керівник;
- брати участь у підготовці і обговоренні окремих питань, що виносяться на засідання, наради, збори, конференції тощо;
- приймати участь в розробці заходів щодо поліпшення господарської діяльності підприємств та підвищення її ефективності, удосконалення економічної роботи в умовах ринкової економіки;
- вчасно і на належному рівні підготувати звіт;
- захистити звіт з практики у визначений термін.

1.4. Підведення підсумків практики, критерії оцінки результатів практики

Контролювання практики студентів сприяє вирішенню комплексу завдань від навчальних до контролюючих і забезпечує повноту, своєчасність та якість виконання програм практики.

Метою контролю є виявлення та усунення недоліків та надання допомоги студентам у виконанні програми практики. На кожному етапі контролювання застосовуються специфічні методи.

Попереднє контролювання здійснюється під час підготовки студентів до проходження практики. При цьому пояснюються цілі практики, порядок її проходження, форма звітування, а також студентам передаються програми практики.

Поточне контролювання з боку керівника практики здійснюється під час бесід зі студентами у дні, встановлені кафедрою для консультування студентів.

Підсумкове контролювання відбувається під час оцінювання та захисту звітів з практики.

Після закінчення терміну практик студенти звітують на випускній кафедрі про виконання програми практики. Загальна форма такої звітності - подання письмового звіту з позитивною відміткою керівника.

До захисту допускаються студенти, які повністю виконали програму практики, представили звіт згідно з встановленою формою та одержали позитивний відгук керівника.

Захист звітів відбувається у формі співбесіди на випускній кафедрі. Підсумки результатів практики студента визначаються за допомогою системи оцінювання, що використовується у ХНАГХ з обов'язковим переведенням оцінок до національної шкали та шкали ECTS у такому порядку:

Захист звітів відбувається у формі співбесіди на випускній кафедрі. Підсумки результатів практики студента визначаються за допомогою системи оцінювання, що використовується у ХНАГХ з обов'язковим переведенням оцінок до національної шкали та шкали ECTS у такому порядку:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35- 59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

«Відмінно» (A) - зміст та оформлення звіту відповідають стандартам. Студент опрацював всі розділи програми практики; навів у звіті приблизний план магістерської роботи; склав докладний перелік літературних джерел за обраної темою дослідження, які відповідають існуючим стандартам; підготував наукову статтю для публікації або виступив з підготованою доповіддю на студентській конференції або прийняв участь у конкурсі студентських наукових робіт.

Відгук керівника про результати проходження практики студентом позитивний. Повні та точні відповіді на всі питання щодо програми практики і виконаної індивідуальної роботи.

«Добре» (B,C) - несуттєві зауваження щодо змісту та оформлення звіту. Студент опрацював всі розділи програми практики; підготував доповідь на студентську конференцію, але не виступав на конференції.

У звіті з практики відмічені окремі неточності й логічні помилки. Відгук керівника практики про результати проходження практики студентом позитивний. У відповідях з виконання програми практики студент припускається окремих неточностей, хоча загалом має потрібні знання.

«Задовільно» (D,E) - недбале оформлення роботи. Переважна більшість питань програми практики у звіті висвітлена, однак мають місце окремі неточності й логічні помилки. Відгук керівника про результати проходження практики студентом в цілому позитивний. При відповідях на запитання щодо опанування програми практики студент почувається невпевнено, збивається, припускається помилок, не має потрібних знань.

«Незадовільно» (FX, F) - таку оцінку виставляють студентів, якщо у звіті висвітлені не всі питання або робота (стаття, доповідь) запозичена чи підготовлена не самостійно.

Відгук керівника практики стосовно ставлення до практики і трудової дисципліни студента негативний. На запитання студент не може дати задовільних відповідей.

Результати захисту звітів заносяться до відомості обліку успішності. При визначенні рівня академічної успішності при отриманні диплому разом з іншими оцінками студента враховуються оцінки за практику.

Студенти, які своєчасно не подали та не захистили звіт з практики, не допускаються до підсумкової державної атестації. Студент, що не виконав програму практики без поважних причин, відраховується з академії. Терміни та умови повторного проходження практики встановлюються в кожному окремому випадку ректором академії. Студент, який повторно отримав в комісії негативну оцінку з практики, відраховується з вищого навчального закладу.

1.5. Оформлення звіту

Звіт з практики повинен включати виконання всіх завдань, що передбачені програмою практики.

Звіт пишеться від руки або друкується на ПЕОМ на одній сторінці аркуша білого паперу формату А4 (210 x 297 мм). На комп'ютері звіт друкується через 1,5 міжрядкових інтервали до 40 рядків на сторінці. Мінімальна висота шрифту – 1,8 мм. Усі сторінки звіту та додатків повинні мати єдину порядкову нумерацію і бути зброшурованими в окремій папці.

Текст звіту необхідно викладати, залишаючи береги таких розмірів: лівий, верхній і нижній - 20 мм, правий - 10 мм. Необхідно використовувати шрифт Times New Roman. Шрифт друку повинен бути чітким, стрічка - чорного кольору середньої жирності. Компактність тексту звіту повинна бути однаковою.

Друкарські помилки, описки, графічні неточності, які виявилися в процесі оформлення звіту, можна виправляти зафарбовуванням коректором і внесенням на тому ж місці виправленого тексту.

Матеріали звіту розміщують у папці в такій послідовності:

- титульний аркуш;
- зміст звіту;
- основна частина звіту про практику;
- додатки (табличний матеріал, статистична та бухгалтерська звітність тощо);
- виконані індивідуальні завдання.

Першою сторінкою звіту є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок звіту. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці. Титульний аркуш виконується згідно з формою, наведеною у Додатку А.

До звіту з практики додається відгук про роботу студента-практиканта (Додаток Б). Всі документи звіту мають бути підписані студентами-практикантами.

На початку звіту подають зміст. Він містить назви та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів, що передбачені програмою відповідної практики.

Основна частина звіту складається з розділів, підрозділів, пунктів. Кожний розділ починають з нової сторінки. У звіті повинно бути включено за

текстом або додатками таблиці, діаграми, графіки. У кожному розділі звіту (відповідно до об'єктів практики) студенти-практиканти повинні описати виконання завдань, передбачених програмою.

Додатки оформлюють як продовження звіту на наступних його сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті звіту. Кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки.

Додаток має містити заголовок, надрукований угорі звичайними літерами (з першої великої) симетрично тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком друкується слово "Додаток_" і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь.

Цифровий матеріал, як правило, повинен оформлюватися у вигляді таблиць. Кожна таблиця має назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назву і слово "Таблиця" починають з великої літери. Заголовки граф повинні починатися з великих літер, підзаголовки - з маленьких літер, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих літер, якщо вони є самостійними. Висота рядків має бути не меншою 8 мм. Графу з порядковими номерами рядків до таблиці включати не треба. Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті, таким чином, щоб її можна було читати без повороту або з поворотом за годинниковою стрілкою.

Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на інший аркуш. Таблицю з великою кількістю граф можна ділити на частини і розміщувати одну частину під іншою в межах однієї сторінки.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, рисунків, таблиць, формул і та ін. подають арабськими цифрами без знаку №. Таблиці та ілюстративний матеріал, які розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше. Ілюстрації (графіки, діаграми тощо) позначають словом "Рис." і нумерують послідовно у межах розділу. Посилання на ілюстрації вказують за допомогою порядкового номера ілюстрації, наприклад, "Рис.2.1".

Письмовий звіт подається у встановлений термін (не пізніше двох днів після закінчення практики) керівнику практики для перевірки повноти виконання студентами програми практики, рецензування та допуску до захисту. У відгуку керівника практики має бути відображено:

- ступінь виконання програми практики;
- рівень набутих студентом навичок науково-дослідної роботи;
- оцінку виконання студентом вимог трудової дисципліни;
- допуск до захисту звіту.

За результатами перевірки звіту керівник приймає рішення про допуск його до захисту або повертає студенту на доопрацювання у відповідності до зазначених зауважень.

2. ПРОГРАМА НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ПРАКТИКИ МАГІСТРІВ

Під час науково-дослідницької практики студенту необхідно виконати індивідуальне завдання з поглибленого вивчення окремих напрямків науково-дослідницької роботи, вирішення конкретних завдань по підбору та аналізу наукової літератури або збору та обробки матеріалу для написання майбутньої магістерської роботи.

Тема науково-дослідницької роботи повинна вибиратися і формулюватися таким чином, щоб:

- роботи була актуальною, тобто дослідження і розробки могли мати наукове і практичне значення;
- робота мала внутрішню цілісність, тобто не складалася з багатьох пов'язаних один з одним частин;
- робота над темою вимагала обґрунтування прийнятих рішень;
- виконання завдання в повному обсязі дозволяло отримати вагомі, обґрунтовані результати, які можуть бути захищені.

Виконання індивідуального завдання науково-дослідницької практики за фахом передбачає закріплення студентами теоретичних знань, методологій, принципів і правил професійного підходу в роботі з різноманітним науковим матеріалом. Тому для аналізу існуючих проблем студентам-магістрантам рекомендується постійне вивчення літератури, в якій висвітлюється не тільки вітчизняного, але і зарубіжний досвід роботи.

Стосовно теми магістерського дослідження в процесі виконання плану практики студенту необхідно:

- охарактеризувати актуальність і практичну значимість наукової проблеми й обґрунтувати доцільність її виконання;
- сформулювати мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження магістерського;
- представити композицію магістерського дослідження з обов'язковим поєднанням, взаємозалежністю і послідовністю утримання його структурних розділів: введення, окремих розділів і висновків з ним, висновки по роботі в цілому;
- охарактеризувати теоретичну та інформаційну основи роботи. Проаналізувати стан і ступінь вивчення проблеми з вітчизняним і зарубіжним публікацій, науковим звітів, даними виробничих підприємств, електронним збірників, розміщених в мережі Інтернет;
- сформулювати й обґрунтувати наукову гіпотезу, на підтвердження якої спрямоване дослідження;
- вибрати і вивчити методи дослідження, аналізу та обробки теоретичних і практичних вихідних даних, що відносяться до наукової проблеми, здійснити попередню обробку наявних даних і проаналізувати достовірність отриманих результатів.

За результатами науково-дослідницької практики студент складає письмовий звіт, який є, по суті освітленням у першій редакції окремих етапів магістерської роботи:

- актуальність дослідження;
- цілі і завдання дослідження;
- об'єкт і предмет дослідження;
- теоретична та інформаційна основи дослідження;
- висунення наукової гіпотези і обґрунтування напрямів дослідження;
- методологічна основа дослідження;
- обробка практичних вихідних даних, аналіз результатів обробки;
- попередні висновки за виконану роботу.

Стосовно написання наукової статті (тез та доповіді на студентську конференцію):

Процес дослідження незалежно від теми починається, як правило, з вивчення стану питання з літературних джерел: монографій, підручників, статей у періодичних виданнях, тез доповідей, бібліографічних, інформаційних, реферативних виданням і т.п. Вивчення навчальної літератури і довідкових видань необхідно для отримання та (або) розширення знань у конкретній галузі науки, вивчення монографій, праць конференцій, публікацій в періодичних видань - для отримання уявлення про сучасний стан досліджуваної проблеми.

Збір теоретичній інформації по напрямку дослідження ведеться:

- а) ретроспективно - від сучасних джерел до більш старими;
- б) з поступовим звуженням зони пошуку - від об'єкта (предмета) дослідження до можливих методів вирішення проблеми дослідження (теоретичним і експериментальним).

Теоретична основа дослідження включає вивчення та використання наукових праць вітчизняних і зарубіжних авторів у галузі економіки, пов'язаної з магістерськими дослідженням.

Огляд літератури, представлений у звіті з практики, повинен показати знайомство студента з теоретичними основами досліджуваної проблеми, його вміння критично їх розглядати, виділяти головне і істотне в сучасному стані вивченості теми, оцінювати раніше зроблене іншими дослідниками і формувати контури майбутнього дослідження.

Логічним завершенням роботи з науковою інформацією є констатація стану проблеми, ступінь вивчення і розробки на сьогоднішній момент.

Вивчення проблеми є головним пунктом теми роботи, задає напрямок дослідження у вигляді сформульованої гіпотези. Отже, потрібно чітко і ясно охарактеризувати стан проблеми: у вигляді невирішене питання або ситуації, уточнення теоретичної та практичної мети і т.п.

Інформаційна база дослідження доповнює теоретичну використанням статистичних матеріалів, звітів органів державної, регіональної, відомчої статистики, наукових інститутів, електронних збірок, розміщених в мережі Інтернет. До інформаційної бази дослідження відноситься і будь-яка управлінська, статистична, оперативна і фінансова звітність підприємств.

Фактичний матеріал про господарську діяльність підприємства (організації) базується на інформації зовнішній (опубліковані дані про акціонерному капіталі, відносинах з кредиторами, податковими органами і т.д.) і внутрішній. Внутрішній аналіз використовує більш широкую інформацію, на підставі якої можна судити про формування прибутку, структурі собівартості продукції, резервах виробництва. Для підвищення якості аналітичної роботи в рамках конкретного дослідження може знадобитися не тільки суто фінансово - економічна, але і технічна, технологічна, екологічна, соціальна та інша інформація.

Джерела економічної інформації можуть бути плановими, обліковими і позаобліковими. Планові джерела інформації включають в себе всі види планів і нормативних матеріалів організації, договори з постачальниками і споживачами продукції, кошториси, калькуляції собівартості і т.д. Облікова інформація - дані оперативного, бухгалтерського, статистичного обліку та звітності, дані статистичних спостережень. До позаоблікових джерел інформації відносяться: нормативні акти і документи у вигляді законів, указів, постанов уряду, місцевих органів влади; рішення арбітражу та судових органів; матеріали аудиторських і податкових перевірок; матеріали спеціальних обстежень на робочих місцях, матеріали експертних оцінок і т.п.

2.1. Зміст практики

1. Вивчити теорію та історію проблеми в літературних джерелах. Конкретизувати об'єкт та мету наукового дослідження.

2. Пошук літературних джерел за темою магістерської роботи в інформаційно-пошукових системах бібліотеки. Ознайомлення з законодавчими, нормативними, інструктивними матеріалами за темою науково-дослідної роботи. Складання переліку літератури за обраною темою.

3. Вивчення спеціальної наукової та методичної літератури, періодичних видань, даних статистичних щорічників.

4. Зібрання інформації (статистичної, бухгалтерської, фінансової тощо) для підготовки наукової статті (тез доповіді).

5. Обробка та детальний аналіз зібраної інформації з метою виявлення загальних тенденцій розвитку досліджуваних показників, узагальнення результатів теоретичного дослідження.

6. Розробка та обґрунтування самостійних методичних рекомендацій щодо управління різними напрямками діяльності підприємств з метою підвищення їх ефективності.

7. Розробка структури та основних тез наукової статті (доповіді). Підготування наукової статті (доповіді), подання її для рецензії науковому керівникові.

8. Подання:

- наукової статті для публікації (самостійно чи у співавторстві з науковим керівником) у збірнику студентських наукових праць;

або

- виступити з доповіддю на студентській науковій конференції;
або
- взяти участь у конкурсі студентських наукових робіт.

Таким чином, результатом науково-дослідної практики повинно стати оформлення звіту з науково-дослідної практики (по темі майбутнього магістерського дослідження); підготовка до друку наукової статті або тез та доповіді на конференцію з обов'язковим виступом на студентській конференції або участь к конкурсі студентських наукових робіт.

ДОДАТКИ

Додаток А

ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Кафедра економіки будівництва

З В І Т

про науково-дослідницьку практику

студента(ки) _____ групи_____

Керівник практики

_____
(посада, вчене звання, прізвище, ініціали)

Харків 20_____

**Приблизна структура відгуку
про результати практики студента-практиканта**

1. Прізвище, ім'я, по батькові студента.
  2. Терміни проходження практики.
  3. Посада, прізвище, ім'я та по батькові керівника практики.
  4. Ставлення студента до практики (інтерес до роботи, ініціатива, старанність, якість виконуваних студентом робіт, вміння застосовувати теоретичні знання на практиці, рівень оволодіння практичними навичками, самостійність в роботі тощо).
  5. Повнота виконання програми практики.
  6. Рівень набутих студентом навичок науково-дослідної роботи.
- Відгук складається в довільній формі, підписується керівником практики.

Навчальне видання

Програма навчальної дисципліни та
робоча програма навчальної дисципліни
«Науково – дослідницька практика»
(для студентів 5 курсу денної форми навчання
спеціальності 8.03050401 – «Економіка підприємства»)

Укладач: **ЮР'ЄВА** Світлана Юріївна

В авторській редакції

Комп'ютерне верстання: *Н. Ю. Гаврилiна*

План 2012, поз. 184 Р

Підп. до друку 09.01.2013 р.	Формат 60х84/16
Друк на ризографі	Ум. друк. арк. 0,8
Тираж 10 пр.	Зам. № 8934

Видавець і виготовлювач:
Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК №4064 від 12.05.2011 р.